

Informacja sygnalna

WYNIKI BADAŃ GUS

CHARAKTERYSTYKA OBSZARÓW PRZYGRANICZNYCH PRZY ZEWNĘTRZNEJ GRANICY UNII EUROPEJSKIEJ NA TERENIE POLSKI

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W 2013 R.

Zewnętrzna granica Unii Europejskiej na terenie Polski liczy 1 163 km, co stanowi 33% długości granicy państwowej RP. Najdłuższy odcinek przypada na granicę z Ukrainą – 535 km (czyli 46% zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski), nieco mniejszy z Białorusią – 418 km (36%) i najmniejszy z Rosją (obwodem kalininogradzkim) – 210 km (18%).

W strefie przygranicznej przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej po stronie polskiej znajduje się 261 gmin. Obejmują one obszar ponad 42 tys. km² (około 13,5% powierzchni Polski), który zamieszkuje ponad 3,2 mln osób (8,4% ludności Polski). Spośród gmin omawianej strefy przygranicznej najwięcej znajduje się w województwie lubelskim – 73 (w tym miasta na prawach powiatu: Biała Podlaska i Chełm), następnie warmińsko-mazurskim –

68 (w tym Elbląg i Olsztyn), podkarpackim – 43 (w tym Przemyśl), podlaskim – 43, pomorskim – 29 (w tym Gdańsk, Gdynia, Sopot) i 5 w województwie mazowieckim.²

Strefa przygraniczna przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski zdelimitowana została na podstawie umów o zasadach małego ruchu granicznego zawartych między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a:

- Gabinetem Ministrów Ukrainy, która weszła w życie 1 lipca 2009 r.,
- Rządem Republiki Białorusi, podpisanej 12 lutego 2010 r.,
- Rządem Federacji Rosyjskiej, która weszła w życie 27 lipca 2012 r.

Strefa przygraniczna – strefa, która nie sięga dalej niż 30 kilometrów od granicy. Jednostki podziału administracyjnego, które mają być uznane za strefę przygraniczną, są określane przez zainteresowane państwa w umowach dwustronnych. Jeżeli część którejkolwiek takiej jednostki jest położona między 30 a 50 kilometrem od linii granicy, uznaje się ją mimo to za część strefy przygranicznej.¹ Strefa przygraniczna obejmuje także obszary wymienione w załączniku do Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1342/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r.²

¹ Rozporządzenie (WE) nr 1931/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiające przepisy dotyczące małego ruchu granicznego na zewnętrznych granicach lądowych państw członkowskich i zmieniające postanowienia Konwencji z Schengen (Dz.Urz. UE nr L 405 z dnia 30 grudnia 2006 r., z późn. zm.).

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1342/2011 z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (WE) nr 1931/2006 w odniesieniu do włączenia obwodu kalininogradzkiego i niektórych powiatów polskich do obszaru uznawanego za strefę przygraniczną (Dz.Urz. UE nr L 347 z dnia 30 grudnia 2011 r.).

Mapa 1. Strefa przygraniczna przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski^a

^a Na podstawie umów o zasadach małego ruchu granicznego zawartych między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a:
 - Gabinetem Ministrów Ukrainy, która weszła w życie 1 lipca 2009 r. (DzU nr 66, poz. 555, z dnia 4 maja 2009 r.),
 - Rządem Republiki Białorusi, podpisanej 12 lutego 2010 r. (DzU nr 122, poz. 828, z dnia 7 lipca 2010 r.), umowa wymaga ratyfikacji przez stronę białoruską,
 - Rządem Federacji Rosyjskiej, która weszła w życie 27 lipca 2012 r. (DzU z dnia 16 lipca 2012 r., poz. 814).

Strefa przy granicy z Rosją obejmuje 39,2% powierzchni strefy przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski, przy granicy z Białorusią – 34,8%, a z Ukrainą – 31,7%.³ Natomiast jeśli chodzi o ludność zamieszkałą w strefie, to udziały wynoszą odpowiednio: 59,2%, 17,6% i 25,4%.³ Strefa przy granicy polsko-rosyjskiej ma wyjątkowy charakter ze względu na swój obszar, gdyż sięga znacznie dalej niż 30 czy 50 km od granicy.

W końcu 2013 r. w gminach należących do strefy przygranicznej przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski

Dane o podmiotach w rejestrze REGON podano według stanu w dniu 31 grudnia. Dane nie obejmują osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

w rejestrze REGON wpisanych było 322,7 tys. podmiotów gospodarki narodowej, co stanowiło 7,9% ogółu podmiotów w kraju. W porównaniu z 2012 r. w analizowanej strefie liczba podmiotów zwiększyła się o 2,4% (analogicznie jak w kraju).

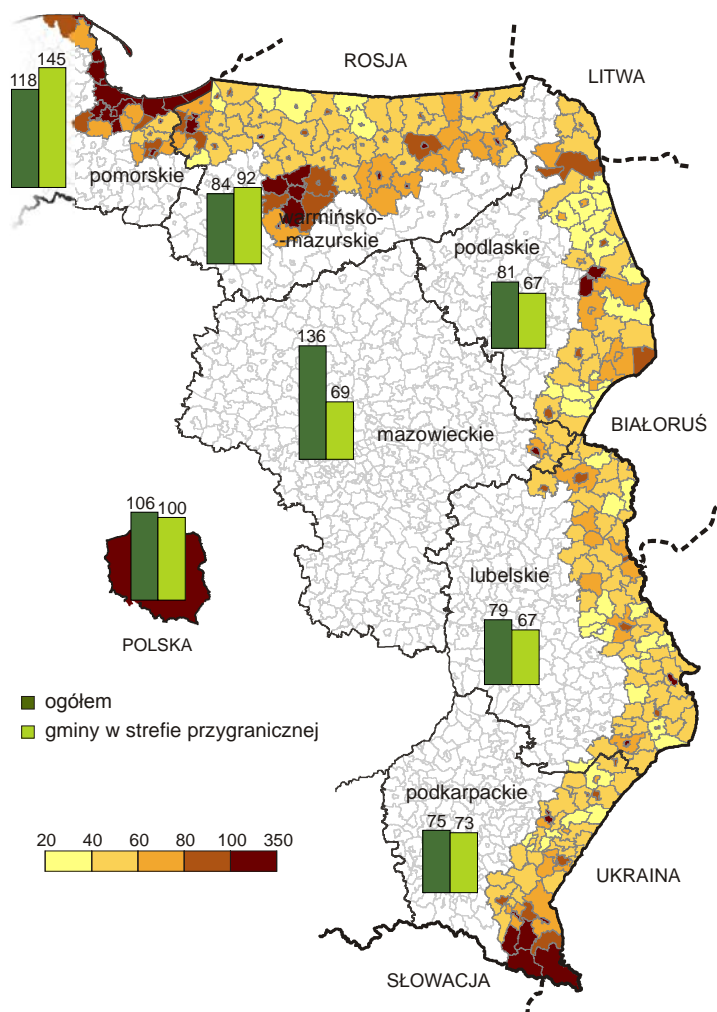
W gminach strefy przygranicznej w 2013 r. na 1000 ludności przypadło 99,6 podmiotów, czyli poniżej średniej krajowej, która wyniosła 105,7. W 2012 r. wskaźniki te wyniosły odpowiednio 97,0 i 103,2. Najwięcej podmiotów na 1000 ludności odnotowano w gminach strefy przy granicy z Rosją – 120,7; znacznie mniej przy granicy z Ukrainą – 69,1 i z Białorusią – 67,2 (w 2012 r. odpowiednio: 117,6; 67,5 i 65,7).

Znaczną większość podmiotów skupiał sektor prywatny. W strefie przygranicznej w 2013 r. w sektorze prywatnym zarejestrowanych było ok. 311,2 tys. podmiotów i stanowiły one 96,5% ogółu podmiotów (w kraju – 97,0%). W porównaniu z 2012 r. liczba podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym w gminach strefy przygranicznej była o 2,6% większa (w kraju – o 2,5% większa). W gminach omawianej strefy w sektorze publicznym było ponad 11,4 tys. podmiotów, tj. o 1,0% mniej niż w roku poprzednim, a w kraju o 0,6% mniej.

W ogólnej liczbie podmiotów największy udział miały osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zarówno w gminach należących do strefy przygranicznej – 71,0%, jak i w kraju – 72,8%. W porównaniu z 2012 r. w strefie przygranicznej osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą było o 1,9% więcej (w kraju – o 1,5% więcej). W gminach omawianej strefy na 1000 ludności przypadało 70,7 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, podczas gdy w kraju – 76,9 (w 2012 r. wskaźniki te wyniosły odpowiednio 69,3 i 75,7). Najwięcej osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadało na 1000 ludności w gminach strefy przy granicy z Rosją – 83,6; znacznie mniej przy granicy z Ukrainą – 51,9 i z Białorusią – 51,1 (w 2012 r. odpowiednio: 82,0; 50,8 i 50,0).

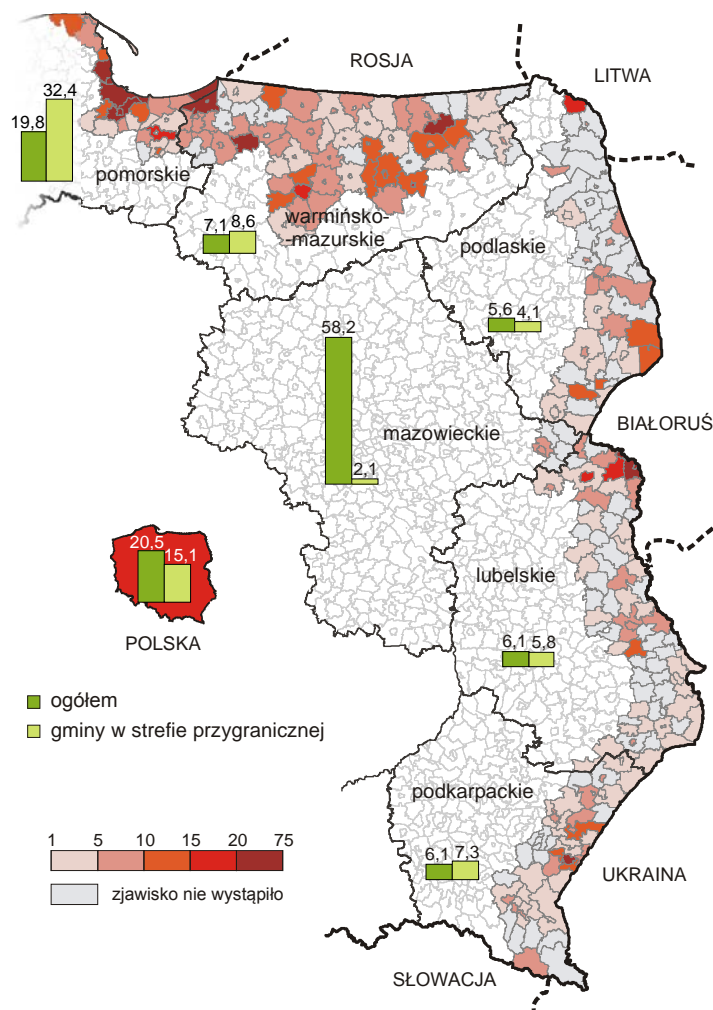
³ W województwie lubelskim 16 gmin leży zarówno w strefie przy granicy polsko-białoruskiej jak i polsko-ukraińskiej. Gminy te stanowią 5,7% powierzchni strefy przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej na terenie Polski i 2,2% jej ludności.

Mapa 2. Podmioty gospodarki narodowej na 1000 ludności według województw i gmin w 2013 r.

W rejestrze REGON w końcu 2013 r., na terenach gmin należących do strefy przygranicznej, zarejestrowanych było 29,6 tys. spółek handlowych, co stanowiło 9,2% ogółu podmiotów gospodarki narodowej w tej strefie (w kraju analogiczny udział wyniósł 9,4%). Spółki handlowe na terenach gmin strefy stanowiły 7,7% ogółu zarejestrowanych w kraju, a w porównaniu z 2012 r. wystąpił wzrost liczby tych spółek o 7,7%, zaś w kraju o 9,6%. W strefie przy granicy z Białorusią omawianych spółek było więcej niż przed rokiem o 8,2%, z Ukrainą o 7,9% więcej i Rosją o 7,6%. W strukturze spółek handlowych w strefie przygranicznej – podobnie jak w kraju – największy udział miały spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (84,1%), dużo mniejszy jawne (8,5%) i akcyjne (3,0%). Pomimo, że spółki partnerskie, komandytowe i komandytowo-akcyjne charakteryzowały się niewielkim udziałem (łącznie 4,4%), to jednak wśród tej grupy spółek odnotowano dynamiczny przyrost. W porównaniu z 2012 r. najwięcej przybyło spółek komandytowo-akcyjnych (wzrost o 78,6%) oraz komandytowych (o 24,0%).

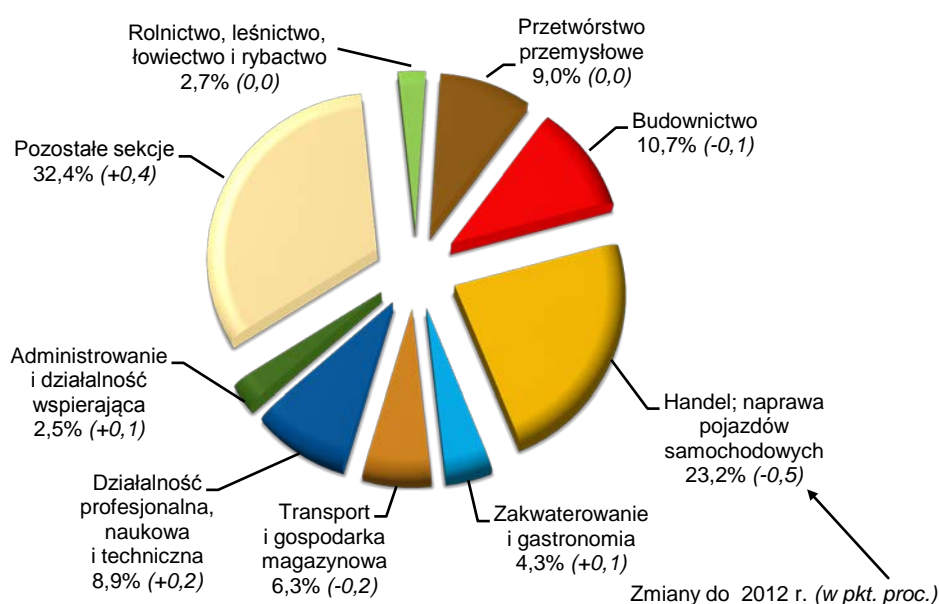
Mapa 3. Spółki z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności według województw i gmin w 2013 r.

Wśród spółek handlowych ważną rolę odgrywają spółki z udziałem kapitału zagranicznego, których obecność może świadczyć o atrakcyjności inwestycyjnej danego regionu. W końcu 2013 r. w strefie przygranicznej spółki z udziałem kapitału zagranicznego stanowiły 16,5% ogółu spółek handlowych, w kraju udział ten był wyższy i wyniósł 20,6%. W porównaniu z 2012 r. w gminach strefy przygranicznej spółek z kapitałem zagranicznym było więcej o 6,1%, a w kraju o 5,6%. Największy przyrost liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego miał miejsce w strefie przy granicy z Ukrainą – o 15,5% (przy czym w części tej strefy znajdującej się w województwie podkarpackim wyniósł 17,4%), następnie przy granicy z Białorusią – o 11,6% (w części strefy należącej do województwa lubelskiego – o 17,0%), a przy granicy z Rosją – o 4,8%. W strefie przygranicznej na 10 tys. mieszkańców przypadało 15,1 spółek z udziałem kapitału zagranicznego, podczas gdy w kraju – 20,5 (w 2012 r. odpowiednio 14,2 i 19,4). Najwięcej spółek z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności zanotowano w strefie przy granicy z Rosją – 21,5, a znacznie mniej przy granicy z Białorusią – 5,9 i z Ukrainą – 5,5 (w 2012 r. odpowiednio: 20,5; 5,2 i 4,8).

Analizując strukturę podmiotów gospodarki narodowej według rodzaju prowadzonej działalności w gminach strefy przygranicznej, można zauważyć, iż stosunkowo duży udział stanowiły podmioty należące do sekcji: handel; naprawa pojazdów samochodowych – 23,2% (w kraju odpowiednio 26,4%), budownictwo – 10,7% (w kraju – 11,7%), przetwórstwo przemysłowe – 9,0% (analogicznie jak w kraju) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – 8,9% (w kraju – 9,1%).

Wykres 1. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w strefie przygranicznej według sekcji PKD w 2013 r.

Dla strefy przygranicznej większość analizowanych wskaźników kształtowała się na mniej korzystnym poziomie niż dla kraju. Należy jednak zaznaczyć, że sytuacja w strefie przygranicznej była zróżnicowana przy poszczególnych odcinkach granicy. Wyraźnie wyróżnia się ze względu na zasięg terytorialny i charakter strefa przy granicy z Rosją, w skład której wchodzi także duże miasta (Gdańsk, Gdynia, Sopot, Olsztyn), a wskaźnik określający liczbę podmiotów w odniesieniu do liczby ludności dla strefy przygranicznej w województwie pomorskim jest korzystniejszy niż dla kraju. Pozytywnym zjawiskiem występującym w całej strefie przygranicznej jest rozwój spółek prawa handlowego, w tym zwłaszcza spółek z udziałem kapitału zagranicznego. Największą dynamikę w tym zakresie, podobnie jak przed rokiem, odnotowano w strefie przy granicy z Ukrainą. W porównaniu z rokiem poprzednim relatywnie istotny wzrost odnotowano również w województwie lubelskim przy granicy z Białorusią. Może to pozytywnie wpływać na rozwój społeczno-gospodarczy tych obszarów.

Opracowanie:
Ośrodek Badań Obszarów Transgranicznych i Statystyki Euroregionalnej
Urząd Statystyczny w Rzeszowie
Tel. 17 853 52 10